

ဓမ္မအသိဖြင့် အကျိုးရှိရှိနေမည်

ပဋ္ဌာန်းမြတ်ဧသနာ (အကျဉ်း)

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
အရှင်နန္ဒမာလာဘိဝံသ(Ph.D)

အဖွင့် အမှာ

အကျိုးတရား၏တည်ရာ အခြေပြုရာဖြစ်သော အကြောင်းအမျိုးမျိုးကို “ပဋ္ဌာန” ဟုခေါ်၏။ ပဋ္ဌာနခေါ် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကို ရှင်းလင်းဟောပြောအပ်သော ဒေသနာတော်ကိုလည်း “ပဋ္ဌာန” ဟုပင် ခေါ်သည်။

မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ဒေသနာတော်သည် အကြောင်းနှင့်အကျိုးကို ရှင်းလင်းဟောကြားမှုတွင် အခြေခံ၏။ အဓိကဖြစ်သော သစ္စဒေသနာ၌ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ၂-မျိုးစီ အကျဉ်းချုပ် ဟောတော်မူသည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာ၌ ထိုအကြောင်းအကျိုး တရားတို့ကိုပင် အကျယ်ချဲ့၍ ဟောတော်မူသည်။ ပဋ္ဌာနဒေသနာ၌ ထိုအကြောင်းအကျိုး တရားတို့ကိုပင် အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုပုံနှင့် အကြောင်းတရား၏ ပစ္စယသတ္တိကိုပါ ထည့်သွင်းပြီး ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဟောတော်မူ၏။

မှန်၏။ ပဋ္ဌာနဒေသနာ၌ အကြောင်း ၂၄-မျိုး (၂၄-ပစ္စည်း)ကို ပြထား၏။ ထိုအကြောင်း ၂၄-ပစ္စည်း၌ အကျိုးတရားကို ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားမှန်သမျှ ပါဝင်၏။ တဖန် ထိုအကြောင်း ၂၄-ပစ္စည်းသည်လည်း အာရမ္မဏ၊ ဥပနိဿယ၊ ကမ္မ၊ အတ္တိ ဟူသော အကြောင်းပစ္စည်း ၄-မျိုးတွင် အကျုံးဝင်၏။

အကြောင်းအကျိုး ကျေးဇူးပြုရာ၌ အကြောင်းတရားတစ်ခုက အကျိုးတရားတစ်ခုကိုသာ ကျေးဇူးပြုသည်ဟု မမှတ်ရ၊ အကြောင်းတရားများစွာ စုပေါင်းမိမှသာ အကျိုးတရားကို ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ဟု မှတ်ရမည်။ ပဋ္ဌာနဒေသနာလာ အကြောင်း ၂၄-ပစ္စည်းသည် သတ္တိတမျိုးစီ ရှိကြသော်လည်း မျိုးတူရာ သဘာဝတူရာ စုပေါင်း၍သာ ကျေးဇူးပြုကြ၏။

လောက၌ မည်သည့်အရာမဆို အကြောင်းတရားများစွာ စုပေါင်းကျေးဇူးပြုမှုတွင် အခြေခံ၏။ အကြောင်းကင်းပြီး မည်သည့်အရာမျှ မဖြစ်။

အကြောင်းတရားသည်ပင် အခြားအကြောင်းတရားများကြောင့် ဖြစ်လာရ၏။ အကြောင်းကင်းသော အကျိုးတရားမရှိသကဲ့သို့ အကြောင်းကင်းသော အကြောင်းတရားလည်း မရှိပေ။

အကြောင်းအကျိုးကို ရှုမြင်တတ်သော အသိဉာဏ်သည် အလွန်အရေးပါ၏။ မည်သည့် ကိစ္စမှာ မဆို အကြောင်းအကျိုး အမှန်အကန် မသိသမျှ အောင်မြင်ပြီးမြောက်နိုင်မည် မဟုတ်။ အကြောင်းအကျိုး မှန်ကန်စွာ သိမှသာ ဘဝပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်၍ ဘဝနိရောဓနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်မည် ဖြစ်၏။

အရှင်အဿဇိသည် အကြောင်းအကျိုးဝါဒကို “ဗုဒ္ဓဝါဒ”အဖြစ် ဥပတိဿ ပရိဗ္ဗုဇ် (နောက်တွင် အရှင်သာရိပုတ္တ)အား ရှင်းပြခဲ့၏။ အကြောင်းအကျိုးကို မှန်ကန်စွာ သိရမှသာ “အမှန်တရား” ကို သိရှိနိုင်၏။ လောက၌ ဘာသာဝါဒအမျိုးမျိုး ပေါ်ထွန်းနေခြင်းမှာ အကြောင်းအကျိုး အစစ်အမှန်ကို မသိသောကြောင့် ဖြစ်၏။

အကြောင်းဟုတ်သည်ကို ဟုတ်သည့်အတိုင်း၊ မဟုတ်သည်ကို မဟုတ်သည့်အတိုင်း မှန်ကန်စွာ သိတတ်သောဉာဏ်သည် ဗုဒ္ဓစွမ်းအား (တထာဂတဗလ) တမျိုးသာ ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓစွမ်းအားဖြင့် ဟောကြားအပ်သော အကြောင်းအကျိုးတရားကို သိရှိနားလည်ခွင့်ရခြင်းသည် အလွန်အလွန်ထူးကဲသော အခွင့်ကောင်းကြီးတရပ် ဖြစ်သည်။

အကြောင်းအကျိုးနှင့် စပ်၍ အပြည့်အစုံဆုံး ရှင်းလင်းဟောကြားအပ်သော ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်မှာ “ပဋ္ဌာန်းမြတ်ဒေသနာတော်”သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤပဋ္ဌာန်းမြတ်ဒေသနာတော်ကို အနည်းဆုံး ပစ္စယုဒ္ဓေသ နှင့် ပစ္စယနိဒ္ဓေသပါဠိကို၊ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သင်ယူလေ့လာခြင်း၊ နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် “ကြောင်းကျိုးဉာဏ်” ကို ရရှိနိုင်ပေသည်။

ကြိုးစားကြည့်ပါ

ပဋ္ဌာန်းမြတ်ဒေသနာ (အကျဉ်း)

ပဋ္ဌာန်းမြတ်ဒေသနာ (အကျဉ်း)

“ ရှိခိုးခြင်း ”

“ကြောင်း၊ ကျိုးဆက်ပြွမ်း၊

“မြတ်ပဋ္ဌာန်း” ကို၊

ဟောစွမ်း စေ့ငုံ၊

သဗ္ဗညုတ၊ ဉာဏသခင်၊

ဘုရားရှင်ကို၊

အစဉ်မြတ်နိုး၊

လက်စုံ မိုးလျက်၊

ရှိခိုးပါ၏ အရှင်ဘုရား”

ပစ္စယဒ္ဒေသပါဠိ

- (၁) “ဟေတုပစ္စယော၊
- (၂) အာရမ္မဏပစ္စယော၊
- (၃) အဓိပတိပစ္စယော၊
- (၄) အနန္တရပစ္စယော၊
- (၅) သမနန္တရပစ္စယော၊
- (၆) သဟဇာတပစ္စယော၊
- (၇) အညမညပစ္စယော၊
- (၈) နိဿယပစ္စယော၊
- (၉) ဥပနိဿယပစ္စယော၊
- (၁၀) ပုရေဇာတပစ္စယော၊
- (၁၁) ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊
- (၁၂) အာသေဝနပစ္စယော၊
- (၁၃) ကမ္မပစ္စယော၊
- (၁၄) ဝိပါကပစ္စယော၊
- (၁၅) အာဟာရပစ္စယော၊
- (၁၆) ဣန္ဒြိယပစ္စယော၊
- (၁၇) ဈာနပစ္စယော၊
- (၁၈) မဂ္ဂပစ္စယော၊
- (၁၉) သမ္ပယုတ္တပစ္စယော၊
- (၂၀) ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊
- (၂၁) အတ္တိပစ္စယော၊
- (၂၂) နတ္တိပစ္စယော၊
- (၂၃) ဝိဂတပစ္စယော၊

(၂၄) အဝိဂတပစ္စယော” တိ။

ပစ္စယုဒ္ဒေသော

ပါဠိ အနက်

ဟေတုပစ္စယော၊

ရေသောက်မြစ်လျှင်၊ မြက်သစ်ပင်ကို၊ စိမ်းရှင်ခက်များ၊
ပင်စည်ထွားအောင်၊ ကြီးပွားစေမှု၊ ကျေးဇူးပြုသို့၊ ဟေတုကြောင်းခံ၊
ရုပ်နှင့်နာမ်ကို၊ ရှင်သန်စေမှု၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ ဟိတ် ၆-ပါး
ပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အာရမ္မဏပစ္စယော၊

တောင်ဝှေးကြိုးတန်း၊ ဆွဲကိုင်လှမ်းလျက်၊ မစွမ်းလူမှာ၊ ထရ
ရှာသို့၊ ခုနှစ်ဖြာမှတ်၊ ဝိညာဏ်ဓာတ်တို့၊ စွဲမှတ်မြော်ရှု၊ မှီရာမှုဖြင့်၊
ကျေးဇူးပြုငြား၊ အာရုံ ၆-ပါး၊ ပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အဓိပတိပစ္စယော၊

အတူဖြစ်ပြန်၊ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို၊ ဧကန်လွှမ်းမိုး၊ ကြီးစိုးနိုင်ဘိ၊
အဓိပတိတရား၊ စိတ်စေများ၏၊ အလေးထားသမှု၊ အာရုံပြုပြန်၊
ရုပ်နိပ္ပန်နှင့်၊ နိဗ္ဗာန်ခေါ်ရိုး၊ အာရုံမျိုး၏၊ ကြီးစိုးသမှု၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊
အဓိပတိပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အနုန္တရပစ္စယော၊

ရှေ့ဖြစ်ချုပ်ငြား၊ နာမ်တရားက၊ နောက်ပါးဖြစ်မှု၊ နာမ်အ
စုအား၊ ခွင့်ပြုအနေ၊ မသွေ စိတ္တ၊ နိယာမဖြင့်၊ ဓမ္မတစ်ပါး၊ ကွယ်ခြား

ကင်းမှ၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ အနန္တရပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

သမနန္တရပစ္စယော၊

ရှေ့နောက်နှစ်ရပ်၊ ကြားမညှပ်လာ၊ ခြားမဲ့သာလျှင်၊ ရှေ့မှာ
ချုပ်ငြား၊ နာမ်တရားက၊ နောက်ပါးနာမ်စစ်၊ ဧကန်ဖြစ်ဘို့၊ ကွယ်ရစ်
သမှ၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ သမနန္တရပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

သဟဇာတပစ္စယော၊

ဆီမီးအလင်း၊ မယွင်းခဏ၊ ပြိုင်တူကျသို့၊ တကွဖြစ်ပြန်၊
ရုပ်နှင့်နာမ်တို့၊ ဧကန်စင်စစ်၊ ပြိုင်တူဖြစ်လျက်၊ တည်ရစ်စေမှ၊ ကျေးဇူး
ပြုငြား၊ သဟဇာတပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အညမညပစ္စယော၊

သစ်သားသုံးခွ၊ ချင်းချင်းမလျက်၊ တည်ကြသည့်ဟန်၊ ပြန်
လှန်တည်မှ၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ အညမညပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

နိဿယပစ္စယော၊

မြေသည် သစ်ပင်၊ အစဉ်မကွာ၊ တည်ရာဖြစ်မှ၊ ကျေးဇူးပြု
သို့၊ တခုတုံမှတ်၊ ပုံကားချပ်လည်း၊ သပ်ရပ်စုံစွာ၊ ရုပ်ပုံလွှာ၏၊
တည်ရာဖြစ်မှ၊ ကျေးဇူးပြုသို့၊ ရပ်စုနာမ်စု၊ တည်ရာမှဖြင့်၊ ကျေးဇူး
ပြုငြား၊ နိဿယပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

ဥပနိဿယပစ္စယော၊

စိတ် စေတရား၊ ဤနှစ်ပါး၏၊ အင်အားကြီးစွာ၊ မှီရာဖြစ်မှ၊

ကျေးဇူးပြုသည့်၊ အာရမ္မဏူပနိဿယ။ ထိုမှတစ်ဆင့်၊ အားကြီးလှစွာ၊
ခြားမဲ့မှာလျှင်၊ မှီရာစင်စစ်၊ နောက်စိတ်ဖြစ်မှ၊ ကျေးဇူးပြုသည့်၊
အနန္တရူပနိဿယ။ ထိုမှတစ်ဆင့်၊ အားကြီးစွာသည့်၊ များစွာကြောင်းစု၊
ကျေးဇူးပြုသည့်၊ ပကတူပနိဿယ၊ သုံးဝ ပိုင်းခြား၊ ဥပနိဿယ
ပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

ပုရေဇာတပစ္စယော၊

ကြိုတင်ဖြစ်ဟု၊ ဝတ္ထုအာရုံ၊ အလုံးစုံက၊ ဖြစ်တုံနောက်ပေ၊
စိတ်နှင့်စေအား၊ မသွေတည်မှ၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ ပုရေဇာတပစ္စည်း
တရားလည်းကောင်း။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊

စားချင် အာသာ၊ နောက်ပေါ်လာက၊ ရှေ့မှာဖြစ်ဆို၊ လင်းတ
ကိုယ်အား၊ မပြုလဲစေ၊ ထောက်ပံ့လေသို့၊ စိတ် စေ ၂-ပါး၊ နောက်
ဖြစ်ငြားလည်း၊ ရှေ့သွားတည်လာ၊ ရုပ်ခန္ဓာ၏၊ မကွာတည်မှ၊
စွမ်းအားစုဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အာသေဝနပစ္စယော၊

စာပေကျမ်းဂန်၊ ရှေ့သင်ဉာဏ်က၊ နောက်ဉာဏ်ဖြစ်မှ၊
ကျေးဇူးပြုသို့၊ နောက်စု ဇောအား၊ ရှေ့ဇောများက၊ ဖြစ်ပွားစေဟု၊
ထုံမွမ်းမှဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ အာသေဝနပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

ကမ္မပစ္စယော၊

အကြောင်းကံက၊ ကျိုးဖလကို၊ ခဏ ကွဲပြား၊ ဖြစ်ပွားစေဘိ၊

နာနာကွဏိကာ၊ စေတနာတည့်။ မကွာအစဉ်၊ စိတ်တိုင်းယှဉ်လာ၊
စေတနာက၊ တူစွာဖြစ်နေ၊ စိတ်နှင့်စေကို၊ မသွေမြော်ရှ၊ စေ့ဆော် မှုဖြင့်၊
ကျေးဇူးပြုငြား၊ ကမ္မပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

ဝိပါကပစ္စယော၊

အားထုတ်မှုကင်း၊ ငြိမ်းသက်ခြင်းဖြင့်၊ မယွင်းတူစွာ၊
ဝိပါကာဟု၊ နှစ်ဖြာ ရုပ်နာမ်၊ ငြိမ်သက်ရန်ဟု၊ ထောက်ခံရှေ့ရှ၊
ကျေးဇူးပြုငြား၊ ဝိပါကပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အာဟာရပစ္စယော၊

ဩဇာခေါ်ကြ၊ အဟာရနှင့်၊ ဖဿ စေတနာ၊ မကွာတူယှဉ်၊
စိတ်ဝိညာဉ်တို့၊ အစဉ်မကွာ၊ သက်ဆိုင်ရာဟု၊ နှစ်ဖြာသင့်တန်၊
ရုပ်နှင့်နာမ်ကို၊ ကျားကန်သမှု၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ အာဟာရပစ္စည်း
တရားလည်းကောင်း။

ဣန္ဒြိယပစ္စယော၊

စက္ခုစသည်၊ ငါးလိဣန္ဒြေ၊ စိတ်စေတရား၊ စိုးပိုင်ထားလျက်၊
တပါးရူပ၊ ဇီဝိတကား၊ ကမ္မဇရုပ်၊ ထိန်းချုပ် ဧကန်၊ ကျန်ဣန္ဒြေ၊
နှစ်ထွေနာမ်ရုပ်၊ ထိန်းချုပ်သမှု၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ ဣန္ဒြိယပစ္စည်းတရား
လည်းကောင်း။

ဈာနပစ္စယော၊

အာရုံစွဲမှတ်၊ ကပ်၍ရူပါ၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့၊ တူစွာဖြစ်ငြား၊
ရုပ်နာမ်များကို၊ ရှုငြားစေမှု၊ သတ္တိစုဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ ဈာနပစ္စည်း

တရားလည်းကောင်း။

မဂ္ဂပစ္စယော၊

ကောင်းဆိုးတရား၊ မဂ္ဂင်များက၊ ဖြစ်ပွားတူပြန်၊ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို၊
ဧကန်မြော်ရှု၊ လမ်းကြောင်းမှဖြင့်၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ မဂ္ဂပစ္စည်းတရား
လည်းကောင်း။

သမ္ပယုတ္တပစ္စယော၊

ဝတ္ထုအာရုံ၊ ဖြစ်တုံချုပ်ငြား၊ တူ ၄-ပါးဖြင့်၊ ပေါင်းထားသမျှ၊
ကျေးဇူးပြုငြား၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော၊

ဝတ္ထုအာရုံ၊ ဖြစ်တုံချုပ်ပျက်၊ မတူချက်ကြောင့်၊ တွဲဘက်မရ၊
ရုပ်က နာမ်ကို၊ နာမ်ဆို ရုပ်အား၊ တူဖြစ်ငြားလည်း၊ ကွဲပြားသမျှ၊
ကျေးဇူးပြုငြား၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

အတ္ထိပစ္စယော၊

ပစ္စုပ္ပန်မှာ၊ ရှိခိုက်သာလျှင်၊ မကွာတူဘိ၊ ထင်ရှားရှိငြား၊
ကျိုးတရားကို၊ ဖြစ်ပွားစေမှ၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ အတ္ထိပစ္စည်းတရား
လည်းကောင်း။

နတ္ထိပစ္စယော၊

လုံးဝချုပ်ဘိ၊ မရှိမှသာ၊ နောက်လာတရား၊ စိတ် စေ့များတို့၊
ဖြစ်ပွားစေမှ၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ နတ္ထိပစ္စည်းတရားလည်းကောင်း။

ဝိဂတပစ္စယော၊

ချုပ်ပျောက်ကင်းကွာ၊ ဖြစ်သောခါမှ၊ နောက်လာတရား၊ စိတ်
စေ့များတို့၊ ဖြစ်ပွားစေမှု၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ ဝိဂတပစ္စည်းတရား
လည်းကောင်း။

အဝိဂတပစ္စယော၊

ထင်ရှားရှိခါ၊ မကင်းကွာဘဲ၊ ဖြစ်လာအဟုတ်၊ နာမ်နှင့်ရုပ်တို့၊
မချုပ်သေးခင်၊ စွမ်းအင်ပေးမှု၊ ကျေးဇူးပြုငြား၊ အဝိဂတပစ္စည်းတရား
လည်းကောင်း။

ဣတိ၊ ဤသို့။ ပစ္စယုဒ္ဓေသေ၊ ပစ္စည်းတရား၊ အကျဉ်းအားဖြင့်၊
ဟောကြားပြသ၊ ပစ္စယုဒ္ဓေသဉ္စ၊ စတုဝိသတိပစ္စယာ၊ ၂၄-ပစ္စည်းတို့ကို။
ဘဂဝတာ။ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

“အဓိပ္ပါယ်ပွင့်ဆိုချက်”

ခ၊ ဟေတုပစ္စည်း

အကျိုးတရားများ ခိုင်မြဲစွာတည်ရှိစေရန် အခြေအမြစ် အဖြစ် ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရားသည် “ဟေတုပစ္စည်း” မည်၏။
(ဟေတု=တည်ရှိရာ အခြေအမြစ်။ ပစ္စယော=အကျိုးတရားများအား ဖြစ်စေ၊ တည်ရှိစေသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း။)

ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင်ကို ခိုင်ခန့်စွာ တည်ရှိစေ၏။ ရှင်သန် ကြီးထွားစေ၏။ ဟေတုပစ္စည်းခေါ် ဟိတ် ၆-ပါးသည်လည်း အကျိုးတရားများကို ခိုင်ခန့်စွာ တည်ရှိစေ၏။

ဟိတ် ၆-ပါး

ဟေတုကို “ဟိတ်”ဟု မြန်မာမှပြု၏။ အကျိုးတရားများ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာ အကြောင်းဟု ဆိုလို၏။ ဟိတ်သည် ၆-မျိုးရှိ၏။

(၁)	လောဘ	(လိုချင်မှု၊ တွယ်တာမှု)
(၂)	ဒေါသ	(မုန်းတီးမှု၊ အလိုမကျမှု)
(၃)	မောဟ	(တွေဝေမှု၊ အမှန်မသိမှု)
(၄)	အလောဘ	(စွန့်လွှတ်မှု)
(၅)	အဒေါသ	(အကျိုးလိုလားမှု)
(၆)	အမောဟ	(အမှန်သိမြင်မှု)

ဤဟိတ် ၆-ပါးသည် စိတ်၌ဖြစ်ပေါ်တတ်သော(စေတသိက်) တရားများဖြစ်၏။ ဤတရားတို့သည် မိမိတို့ဖြစ်ရာ စိတ်၊ ထိုစိတ်နှင့်အ တူဖြစ်လာသော စေတသိက်၊ ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်လာသော စိတ္တဇရုပ်၊

ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခိုက် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မရုပ်များအား အခြေအမြစ်သဖွယ် ကျေးဇူးပြု၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(ပစ္စယ=ပစ္စည်း=အကြောင်းတရား) (ပစ္စယုပ္ပန္န= ပစ္စယုပ္ပန်= အကြောင်း တရားကြောင့် ဖြစ်လာသောတရား၊ အကျိုးတရား)

ပစ္စည်း	ဟိတ် ၆-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	သဟိတ်စိတ် ၇၁၊ စေတသိက် ၅၂၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်။

ကျေးဇူးပြုပုံ

ဟိတ် ၆-ပါး ပစ္စည်းတရားက ဆိုင်ရာအကျိုးတရားများအား ကျေးဇူးပြုပုံကို ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

လောဘ

တဦးတယောက်၏ စိတ်၌ လိုချင်မှု၊ တွယ်တာမှု၊ လောဘ ဖြစ်နေအံ့၊ လောဘဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် လိုချင်မှု၊ အကြောင်းခံ သည့် အတွေးအကြံများ၊ ပြောဆိုပြုလုပ်မှုများ ဖြစ်လာ၏။ လောဘရှိ နေသမျှ လိုချင်စိတ်များ လိုချင်သည့်အရာကို ရရှိနိုင်ရန် ပြောဆို ပြုလုပ်မှုများ ရှိနေမည်သာ ဖြစ်၏။ ဤ၌ လိုချင်စိတ်များ ပြောဆို ပြုလုပ်မှုများ ရှင်သန်တည်ရှိနေအောင် လောဘက ဟေတုသတ္တိဖြင့်

ကျေးဇူးပြုထားခြင်း ဖြစ်၏။

ဒေါသ

အလိုမကျခြင်း၊ မုန်းတီးခြင်း ဒေါသ စိတ်၌ဖြစ်လာအံ့။ ဒေါသ စိတ်ဖြင့် ကြံစည်ခြင်း၊ ပြောဆိုပြုလုပ်ခြင်းများ ဖြစ်လာ၏။ ဒေါသရှိနေ သမျှ မိမိ သူတပါး ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်း စိတ်ကူးကြံစည်မှုများ၊ ပြောဆို ပြုလုပ်မှုများ တည်တံ့ ဖြစ်ပွား ရှင်သန်နေကြမည်သာ ဖြစ်၏။

မောဟ

တွေဝေခြင်း အမှန်မသိခြင်း မောဟဖြစ်လာအံ့။ တွေဝေစိတ် များ မှားမှား ယွင်းယွင်း ပြောဆို ပြုလုပ်မှုများ ဖြစ်လာ၏။ မောဟ ရှိနေသမျှ အထင်မှား အမြင်မှား ပြောဆို ပြုလုပ်မှုများ ဖြစ်ပွား တည်တံ့ ရှင်သန်နေကြမည်သာ ဖြစ်၏။

အလောဘ

တဖန် လိုချင်တွယ်တာမျှ မရှိခြင်း စွန့်လွှတ်ခြင်း အလောဘ ဖြစ်လာအံ့။ လှူဒါန်း ပေးကန်းရန် ကြံစည်စိတ်ကူးခြင်း ပြောဆို ပြုလုပ်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်ရှင်သန်နေ၏။

အဒေါသ

အမုန်းမပွား မေတ္တာထားခြင်း၊ သူတပါးအကျိုးကို လိုလား ခြင်း၊ အဒေါသ ဖြစ်လာအံ့။ အများအကျိုး ရှိရာရှိကြောင်း၊ ကြံစည်ခြင်း၊ ပြောဆို ပြုလုပ်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ် ရှင်သန်နေ၏။

အမောဟ

မတွေဝေခြင်း အမှန်ကို သိမြင်ခြင်း၊ အမောဟဖြစ်လာအံ့။
အကြောင်းအကျိုး ဆင်ခြင်သိမြင်ခြင်း ပြောဆိုပြုလုပ်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်
ရှင်သန်နေ၏။

ဤသို့လျှင် ဟိတ် ၆-ပါးတို့သည် မိမိတို့ကို အခြေခံသည့်
စိတ်ကူးကြံစည်မှုများ (ယှဉ်ဖက်စိတ်စေတသိက်များ) ပြောဆို
ပြုလုပ်မှုများ (စိတ္တဇရုပ်များ)ကို ဖြစ်ပွားရှင်သန် တည်တံ့နေအောင်
ကျေးဇူးပြုကြပေသည်။ ဤဟိတ် ၆-ပါး၏ အကျိုးတရားများ အခြေ
ခိုင်အောင် ရှင်သန် တည်တံ့နေအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော သတ္တိထူးကို
ပင် ဟေတုပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

၂။ အာရမ္မဏပစ္စည်း

အကျိုးတရား၏ အားပြု မှီတွယ်ရာ ပျော်မွေ့ရာ အဖြစ်ဖြင့်
ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားသည် “အာရမ္မဏပစ္စည်း” မည်၏။

အာရုံ ၆-မျိုး

စိတ်၊ စေတသိက်များသည် ပျော်မွေ့ရာ မှီတွယ်ရာ အာရုံနှင့်
ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ကြ၊ အာရုံ တမျိုးမျိုးကို မှီတွယ် အားပြုရမှသာ ဖြစ်နိုင်
ကြ၏။

စိတ်၏ ပျော်မွေ့ရာ မှီတွယ်ရာ အာရုံသည် ၆-မျိုးရှိ၏။

(၁) ရူပါရုံ (အဆင်း)

(၂) သဒ္ဓါရုံ (အသံ)

(၃) ဂန္ဓာရုံ (အနံ့)

(၄)	ရသာရုံ	(အရသာ)
(၅)	ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	(အတွေ့)
(၆)	ဓမ္မာရုံ	(ကြံသိ အာရုံ)

တို့ဖြစ်၏။

ဓမ္မာရုံဟူရာ၌ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျာ၊ ကာယ၊ အကြည် ရုပ်များ၊ ထိုအကြည်ရုပ်များတွင် ထင်လာခြင်းမရှိသော ရုပ်များ၊ စိတ်အားလုံး၊ စေတသိက်အားလုံး၊ နိဗ္ဗာန် ပညတ်များ ပါဝင်၏။ ပသာ ဒရုပ်များတွင် ထင်လာခြင်းမရှိပဲ စိတ်ဖြင့် ကြံတွေးသိရသော ထူးခြားသော ဉာဏ်ဖြင့်သာ သိရသော အာရုံမျိုးကို ဓမ္မာရုံဟု မှတ်။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	အာရုံ ၆-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

မျက်စိဖြင့် မြင်ရသော အဆင်းအာရုံကို မှီတွယ်၍ မြင်သိစိတ်များဖြစ်ကြ၏။ ဤ၌ မြင်သိစိတ်ကို အဆင်းအာရုံက မှီတွယ်ရာ အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ထို့အတူ နားဖြင့်ကြားရသော အသံအာရုံကို မှီတွယ်၍ ကြားသိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ နှာခေါင်းဖြင့် နှမ်းရှူရသော အနံ့အာရုံကို မှီတွယ်၍ နံသိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ လျာဖြင့် လျက်ရသော အရသာအာရုံကိုမှီတွယ်၍ လျက်သိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ကိုယ်ဖြင့် ထိတွေ့ရသော အတွေ့အာရုံကို မှီတွယ်၍ ထိသိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ စိတ်ကူး

ကြံတွေးမျှ၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုဖြင့် သိရသော ဓမ္မာရုံ (ကြံသိအာရုံ)ကို မှီတွယ်၍ ကြံသိစိတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့လျှင် အာရုံ ၆-မျိုးသည် ကြံစည်စိတ်ကူးမျှခေါ် စိတ်စေတသိက်များအား မှီတွယ်ရာ ပျော်မွေ့ရာ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

စိတ်စေတသိက်မှန်သမျှအား မှီတွယ်ရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အာရုံ ၆-ပါး၏ စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

၃။ အဓိပတိပစ္စည်း

လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် အဓိပတိပစ္စည်း မည်၏။

အဓိပတိပစ္စည်း ၂မျိုး

အဓိပတိပစ္စည်းသည်

(၁) သဟဇာတ အဓိပတိ

(၂) အာရမ္မဏ အဓိပတိ

ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင်

(၁) အတူဖြစ်ဖက်တရားများကို လွှမ်းမိုးကြီးစိုးတတ်သော ထက်သန်သော ဆန္ဒ၊ ကြီးမားကြံ့ခိုင်သော ဝီရိယ၊ ထက်မြက်သော ဝီမံသ(ပညာ)၊ ခိုင်မာသောစိတ်၊ ဤ အဓိပတိတရား ၄-ပါးတို့သည် သဟဇာတ အဓိပတိ မည်၏။

(၂) တွယ်တာစွဲမက် နှစ်သက်စရာ အာရုံနှင့် လေးနက် သိမ်မွေ့ မွန်မြတ်သော အာရုံတို့သည် အာရမ္မဏအဓိပတိမည်၏။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်

သဟဇာတအဓိပတိ

ပစ္စည်း	အဓိပတိ ၄-ပါးမှ တပါးပါး
ပစ္စယုပ္ပန်	သာဓိပတိဇော ၅၂ ဝိစိကိစ္ဆာမှတပါး စေတသိက် ၅၁၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်

အာရမ္မဏအဓိပတိ

(၁)

ပစ္စည်း	လောကီစိတ် (ဒေါသမူ၊ မောဟမူ၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်မှတပါး) ၇၆၊ စေတသိက် ၄၇၊ ဣဋ္ဌနိပ္ပန္နရုပ် ၁၈၊
ပစ္စယုပ္ပန်	လောဘမူစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ၂၂၊

(၂)

ပစ္စည်း	လောကီကုသိုလ်စိတ် ၁၇၊
ပစ္စယုပ္ပန်	မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈၊ စေတသိက် (ဝိရတီ အပ္ပမညာမှ တပါး) ၃၃၊

(၃)

ပစ္စည်း	လောကုတ္တရာစိတ် ၈-နိဗ္ဗာန်
ပစ္စယုပ္ပန်	မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၈၊

(၄)

ပစ္စည်း	နိဗ္ဗာန်
ပစ္စယုပ္ပန်	လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

ထက်သန်သော ဆန္ဒ မိမိစိတ်၌ ဖြစ်လာအံ့။ ထိုဆန္ဒသည် မိမိ၏ စိတ်ကူး တွေးတောမှု၊ မှန်သမျှ ပြောဆိုပြုလုပ်မှု၊ မှန်သမျှကို လွှမ်းမိုး ကြီးစိုးထား၏။ ထို့အတူ ကြီးမားကြံ့ခိုင်သော ဝီရိယ၊ ထက်မြက်သော ဝိမံသ၊ ခိုင်မာသောစိတ်များသည် စိတ်ကူး တွေးတော မှု၊ မှန်သမျှ၊ ပြောဆိုပြုလုပ်မှု၊ မှန်သမျှကို လွှမ်းမိုး ကြီးစိုးထား၏။

ထို့ပြင် စွဲမက်စရာ နှစ်သက်စရာ အာရုံများသည် စွဲမက်တတ် သော စိတ်များကို လွှမ်းမိုးကြီးစိုးလျက် ဖြစ်၏။ အလေးအနက် ထားရ မည့် အာရုံများသည် အလေးအနက်ထားတတ်သော စိတ်များကို လွှမ်းမိုး ကြီးစိုးလျက် ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် လွှမ်းမိုး ကြီးစိုးလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အဓိပတိ တရား ၄-ပါးနှင့် စွဲမက်ဖွယ် အလေးအနက်ပြုဖွယ် အာရုံ တို့၏ စွမ်းဆောင်မှု၊ သတ္တိကိုပင် အဓိပတိပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူသည်။

၄။ အနန္တရပစ္စည်း

မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အခြားအကွယ်မရှိသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု တက်သော အကြောင်းတရားသည် အနန္တရပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	ရှေ့ရှေ့ဖြစ်သော စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊
ပစ္စယုပ္ပန်	နောက်နောက်ဖြစ်သော စိတ်-၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ စိတ်၊ စေတသိက်တို့သည် အာရုံတမျိုးမျိုးကို မှီလျက် စိတ်ဖြစ်စဉ် (စိတ္တဝီထိ) တခုပြီးတခု စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိ၏။ စိတ္တနိယာမအတိုင်း ရှေ့ရှေ့စိတ်များ ချုပ်ပြီးသည်နှင့် နောက်နောက်စိတ်များ ဆက်တိုက်ဖြစ်လာ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ ရှေ့စိတ်နှင့် နောက်စိတ်တို့၏အကြား တရားဓမ္မတမျိုး ခြားကွယ်ခြင်း မရှိ၊ ခြားကွယ်ခြင်း မရှိသည်ကိုပင် အနန္တရဟု ဆိုသည်။ ရှေ့ရှေ့စိတ်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် နောက်နောက်စိတ်များ ဖြစ်လာ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လာအောင် ရှေ့ရှေ့စိတ်များက နေရာဖယ်ပေးခြင်းအားဖြင့် နောက်နောက်စိတ်များကို ကျေးဇူးပြုကြ၏။

စက္ခုဒွါရဝီထိ

မျက်စိနှင့် အဆင်းအာရုံတို့ ဆုံမိကြသောအခါ လက်ရှိစိတ်အစဉ်၏ အလွန်လျှင်မြန်မှုကြောင့် ဘဝင်စိတ်တကြိမ် ကျော်လွန်သွား၏။ ဝတ္ထုအာရုံ ထိခိုက်မှုအစွမ်းကြောင့် ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ကာ လှုပ်ရှားပြီး ပြတ်တောက်သွား၏။

ထို့နောက် အာရုံအသစ်သို့ ဦးလှည့်ပေးသော အာဝဇ္ဇန်းစိတ်၊ အဆင်းအာရုံကိုမြင်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၊ အာရုံအသစ်ကို

လက်ခံသော သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိန်စိတ်၊ စုံစမ်းသော သန္တိရဏစိတ်၊ ပိုင်းခြား
မှတ်သားသော ဝုဋ္ဌောစိတ်၊ အာရုံသဘာဝကို သိရှိခံစားသော ဇောစိတ်
၇-ကြိမ်နှင့် ထိုဇောစိတ်၏ အာရုံကို ထပ်မံရယူသော တဒါရုံစိတ် ၂-
ကြိမ်ဖြစ်၍၊ ဤတွင် အသစ်ဝင်လာသော အဆင်းအာရုံ၏
သက်တမ်းသည် တကြိမ် ကုန်ဆုံးသွား၏။

ဝိထိပုံစံ

“ဘ ဘ ဘ ပ စ သံ တီ ဝု ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ရုံ ရုံ”

(ဘ = ဘဝင်၊ ပ = ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ စ = စက္ခုဝိညာဏ်၊ သံ = သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိန်၊
တီ = သန္တိရဏ၊ ဝု = ဝုဋ္ဌော၊ ဇ = ဇော၊ ရုံ = တဒါရုံ)

ဤ၌ ပထမ ဘဝင်စိတ်သည် ဒုတိယ ဘဝင်စိတ်အား၊ ဒုတိယ
ဘဝင်စိတ်သည် တတိယ ဘဝင်စိတ်အား၊ တတိယ ဘဝင် စိတ်သည်
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းအား ဤသို့စသဖြင့် ရှေ့ရှေ့စိတ်များက နောက်နောက်
စိတ်များအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ရှေ့ရှေ့စိတ်သည် မိမိချုပ်ခြင်းအာဖြင့် နောက်နောက်
စိတ်ဖြစ်ရန် လမ်းဖွင့်ပေးသည်။ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ နောက်စိတ်ဖြစ်လာ
အောင် ကျေးဇူးပြုပေးသော ရှေ့စိတ်၏ စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင်
အနန္တရပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၅။ သမနန္တရပစ္စည်း

လုံးဝ အခြားအကွယ်မရှိသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော
အကြောင်းတရားသည် သမနန္တရပစ္စည်း မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ သမနန္တရပစ္စည်းသည် အနန္တရပစ္စည်းနှင့်
အမည်မျှသာကွဲ၍ ဓမ္မအားဖြင့် လုံးဝတူ၏။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားဖြင့်
၂-မျိုးခွဲဟောသည်ဟု မှတ်ရာ၏။

၆။ သဟဇာတပစ္စည်း

အတူတကွဖြစ်လျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်း
တရားသည် သဟဇာတပစ္စည်း မည်၏။

ဆီမီးသည် မိမိဖြစ်လာသည်နှင့်တပြိုင်နက် အလင်းရောင်ကို
ဖြစ်စေသကဲ့သို့ စိတ် စေတသိက်နှင့် ရုပ်တရားများသည် မိမိတို့
ဖြစ်လာသည်နှင့်တပြိုင်နက် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	(၁) စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ (၂) မဟာဘုတ် ၄၊ (၃) ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထု
ပစ္စယုပ္ပန်	(၁) စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် (၂) မဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ်၊ (၃) ဟဒယဝတ္ထု၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

စိတ်တစ်ခုဖြစ်လာသောအခါ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ အတူ
တကွဖြစ်လာကြ၏။ အတူတကွဖြစ်ကြသော စိတ်၊စေတသိက်
တို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုကြ၏။ တဖန် ထို စိတ်၊

စေတသိက်များသည် အတူတကွဖြစ်ကြသော စိတ္တဇရုပ်
ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြုကြ၏။

မဟာဘုတ် ၄-ပါးသည် မိမိတို့အချင်းချင်းနှင့် ဥပါဒါရုပ်များ
အား အတူတကွဖြစ်ကာ ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာနှင့် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တို့သည်
အတူတကွဖြစ်လျက် အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုကြ၏။ သို့ရာတွင်
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌သာ နာမ်တရားအား ကျေးဇူး
ပြု၍ ပဝတ္တိအခါ၌မူ ကျေးဇူးမပြုချေ။

ဤသို့ အတူတကွဖြစ်လျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်း
တရားများ၏ သတ္တိကိုပင် သဟဇာတပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟော
တော်မူ၏။

၇၊ အညမညပစ္စည်း

အပြန်အလှန် အထောက်အကူဖြစ်လျက် ကျေးဇူးပြုတက်
သော အကြောင်းတရားသည် အညမညပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	(၁) စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ (၂) မဟာဘုတ် ၄၊ (၃) ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထု
ပစ္စယုပ္ပန်	(၁) စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ (၂) မဟာဘုတ် ၄၊ (၃) ဟဒယဝတ္ထု၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ

ကျေးဇူးပြုပုံ

သုံးချောင်းထောက်ခုံ၏ ခြေထောက်သုံးချောင်းသည် တကွဖြစ်လျက် အပြန်အလှန် အထောက်အကူပြုကြ၏။ ထိုအတူ စိတ် စေတသိက်အချင်းချင်း မဟာဘုတ်အချင်းချင်း ပဋိသန္ဓေဓဏ နာမ်ရပ်အချင်းချင်း အတူတကွဖြစ်ကာ အပြန်အလှန်အထောက်အကူပြုကြ၏။

ဤသို့ အတူတကွဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန် အထောက်အကူပြုတတ်သော အကြောင်းတရား၏ သတ္တိကိုပင် အညမညပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၈။ နိဿယပစ္စည်း

တည်ရာ မှီရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် နိဿယပစ္စည်း မည်၏။

နိဿယပစ္စည်း ၂မျိုး

နိဿယပစ္စည်းသည်

- (၁) သဟဇာတနိဿယ
- (၂) ပုရေဇာတနိဿယ

ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် အတူတကွဖြစ်ပြီး တည်ရာ မှီရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် သဟဇာတနိဿယ မည်၏။ ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ပြီး မိမိတည်ရှိခိုက်မှာ တည်ရာမှီရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ပုရေဇာတနိဿယ မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) သဟဇာတနိဿယ

ပစ္စည်း	(၁) စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ (၂) မဟာဘုတ် ၄၊ (၃) ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ၊ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထု။
ပစ္စယုပ္ပန်	(၁) စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ (၂) မဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ်၊ (၃) ဟဒယဝတ္ထု ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ၊ နာမက္ခန္ဓာ။

(၂) ပုရေဇာတနိဿယ

ပစ္စည်း	ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သောစိတ်၊ စေတသိက်များ။

ကျေးဇူးပြုပုံ

စိတ်၊ စေတသိက်နှင့်အချို့သော ရုပ်တရားတို့သည် အတူတကွဖြစ်ကြပြီး မိမိတို့အချင်းချင်းအား တည်ရာမှီရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။ ထို့ပြင် ကြိုတင်ဖြစ်နှင့်၍ ထင်ရှားရှိနေသော ဝတ္ထုရုပ်တို့သည် မိမိတို့နောက်မှဖြစ်လာ၍ ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတတ်သောစိတ်၊ စေတသိက်များအား တည်ရာမှီရာအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ဥပမာ၊ ကမ္ဘာမြေသည် သစ်ပင်များ၏ တည်ရာမှီရာဖြစ်ကာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ပန်းချီကားချပ်သည် ရုပ်ပုံလွှာများ၏ တည်ရာမှီရာ ဖြစ်ကာ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ကျေးဇူးပြုကြပေသည်။

ဤသို့ အတူတကွဖြစ်ပေါ်လာ၍လည်းကောင်း၊ ကြိုတင် ဖြစ်နှင့်၍လည်းကောင်း၊ တည်ရာမှီရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရား၏ စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင် နိဿယပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူသည်။

၉၊ ဥပနိဿယ ပစ္စည်း

အင်အားကြီးမားသော မှီရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ဥပနိဿယပစ္စည်းမည်၏။

ဥပနိဿယပစ္စည်း ၃-မျိုး

ဥပနိဿယပစ္စည်းသည် ၃-မျိုးရှိ၏။

၃-မျိုးမှာ

- (၁) အာရမ္မဏ ဥပနိဿယ၊
- (၂) အနန္တရ ဥပနိဿယ၊
- (၃) ပကတ ဥပနိဿယ တို့ဖြစ်၏။

ထိုတွင် စိတ်၏မှီရာ ပျော်မွေ့ရာဖြစ်၍ အင်အားကြီးမားသော အကြောင်းတရားသည် အာရမ္မဏ ဥပနိဿယ မည်၏။ အခြားမဲ့ အင်အားကြီးမားသော အကြောင်းတရားသည် အနန္တရ ဥပနိဿယ မည်၏။ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်ပေါ်စေပြီး မှီဝဲရရှိပြီး အားကြီးသော အကြောင်းတရားသည် ပကတဥပနိဿယ မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) အာရမ္မဏ ဥပနိဿယ

ပစ္စည်း	စွဲမက်ဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်၍ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးနိုင်သော အာရုံတရား။
ပစ္စယုပ္ပန်	အဆိုပါ အာရုံတရားကို အလေးအနက် အာရုံပြုသော စိတ် စေတသိက်များ

(၂) အနန္တရ ဥပနိဿယ

ပစ္စည်း	ရှေ့ရှေ့ဖြစ်သော စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊
ပစ္စယုပ္ပန်	နောက်နောက်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊

(၃) ပကတ ဥပနိဿယ

ပစ္စည်း	အင်အားကြီးမားသော ရှေ့ရှေ့ဖြစ်သောစိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ ပညတ်၊
ပစ္စယုပ္ပန်	နောက်နောက်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

စွဲမက်ဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ် အာရုံများသည် ထိုအာရုံများအပေါ် အလေးအနက်ထားတက်သော စိတ်၊ စေတသိက်များ၏ အင်အားကြီးမားသော အကြောင်းတရားဖြစ်၏။

ရှေ့ရှေ့စိတ်များသည် မျိုးတူသည်ဖြစ်စေ မျိုးကွဲသည်ဖြစ်စေ နောက်နောက်စိတ်များ၏ အင်အားကြီးမားသော အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

တရား၊ မိမိတွေ့ကြုံခံစားရသော ဥတုရာသီ၊ အစာအာဟာရ၊ နေထိုင်စရာ အဆောက်အအုံ စသောအရာဝတ္ထု၊ ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အင်အားကြီးမားသော အကြောင်း တရားများ ဖြစ်ကြ၏။

ဤသို့လျှင် အင်အားကြီးမားသော မှီရာအဖြစ် ကျေးဇူး ပြုတတ်သော အကြောင်းတရား၏ သတ္တိကိုပင် ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၀။ ပုရေဇာတ ပစ္စည်း

ရှေးဦးကြိုတင်ဖြစ်ပြီး တည်ရှိနေစဉ် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ပုရေဇာတပစ္စည်း မည်၏။

ပုရေဇာတပစ္စည်းသည်

(၁) အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ

(၂) ဝတ္ထုပုရေဇာတ ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် အာရုံဖြစ်လျက် ရှေးဦးကြိုတင်ဖြစ်ပြီး ကျေးဇူး ပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ မည်၏။ မှီရာဝတ္ထုဖြစ်လျက် ရှေးဦးကြိုတင်ဖြစ်ပြီး ကျေးဇူးပြုတတ် သော အကြောင်းတရားသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ

ပစ္စည်း	နိပ္ပန္နရုပ် ၁၈-ဟူသော အာရုံ ၆-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	ကာမစိတ် ၅၄၊ အဘိညာဉ် ၂၊ (အပ္ပမညာမှတစ်ပါး) စေတသိက် ၅၀။

(၂) ဝတ္ထုပုရေဇာတ

ပစ္စည်း	ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော စိတ်၊ စေတသိက်များ

ကျေးဇူးပြုပုံ

အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့စသော အာရုံများသည် ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ကာ တည်ရှိနေစဉ် ထိုအာရုံကို မှီတွယ်ဖြစ်ကြသည့် စိတ်၊ စေတသိက်များအား ကျေးဇူးပြုကြ၏။

မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ ဟဒယ ဟူသော ဝတ္ထုရုပ်များသည် ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ပြီး မိမိတို့တည်ရှိနေစဉ် နောက်မှဖြစ်လာသည့် စိတ်၊ စေတသိက်များအား ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ဤသို့လျှင် ရှေးဦးကြိုတင်ဖြစ်၍ တည်ရှိနေစဉ် နောက်မှဖြစ်လာသည့် စိတ်၊ စေတသိက်များအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင် ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၁၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း

ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ကာ တည်ရှိနေသောတရားကို နောက်မှ ဖြစ်လာပြီး အထောက်အကူပြုသော အကြောင်းတရားသည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အရူပဝိပါက် ၄-ခုမှ တပါး စိတ် ၈၅၊ စေတသိက် ၅၂၊
ပစ္စယုပ္ပန်	ရှေ့ရှေ့စိတ်နှင့်အတူ ဖြစ်လာခဲ့သော ရုပ်တရားများ

ကျေးဇူးပြုပုံ

မျှော်လင့်ချက်အာသာသည် နောက်မှဖြစ်လာသော်လည်း ဖြစ်နှင့်ကာ တည်ရှိပြီး ကိုယ်ကာယအား အထောက်အကူပြုနိုင်၏။ နောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ်၊ စေတသိက်များသည် ရှေးဦးဖြစ်နှင့် ကာ တည်ရှိနေသော ရုပ်အပေါင်းအား ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့ ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ကာ တည်ရှိနေသည့် တရားအား နောက်မှဖြစ်လာပြီး အထောက်အကူ ကျေးဇူးပြုသော အကြောင်းတရား၏ သတ္တိကိုပင် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၂၊ အာသေဝနပစ္စည်း

မိမိ၏အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော တရားများကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်

ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် ကျင့်သားရပြီး အားကောင်းလာစေရန် စွမ်းဆောင်တတ်သော အကြောင်းတရားသည် အာသေဝနပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	ရှေ့ရှေ့၌ဖြစ်သော လောကီဇော စိတ် ၄၇၊ စေတသိက် ၅၂၊
ပစ္စယုပ္ပန်	နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ဖိုလ်ဇောမှတပါး ဇောစိတ် ၅၁၊ စေတသိက် ၅၂၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

ရှေ့ရှေ့၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဇော၊ အကုသိုလ်ဇော၊ ကြိယာဇောစိတ်များသည် မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော နောက်နောက် မျိုးတူဇောစိတ်များအား အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် အင်အားကြီးထွားစေရန် ကျေးဇူးပြု၏။ ဥပမာ၊ စာပေသင်ယူရာ၌ ရှေ့ရှေ့သင်ယူမှုက နောက်နောက်သင်ယူမှုအား လွယ်ကူအောင် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့တည်း။

ဤသို့လျှင် မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အလားတူတရားများကိုအဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်စေခြင်း ကျင့်သားရပြီး အားရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သော ရှေ့ရှေ့ဇောစိတ်များ၏သတ္တိကိုပင် အာသေဝနပစ္စည်း၏သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၃။ ကမ္မပစ္စည်း

စိတ်၏ ဗျာပါရဟုဆိုအပ်သော ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ကမ္မပစ္စည်း မည်၏။

ကမ္မပစ္စည်း ၂-မျိုး

ကမ္မပစ္စည်းသည်

(၁) နာနာက္ခဏိက ကမ္မ

(၂) သဟဇာတ ကမ္မဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင်မိမိဖြစ်ဆဲခဏ၌ အကျိုးကိုမဖြစ်စေဘဲ မတူကွဲပြားသော ခဏ၌သာ အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ် စေတနာကို နာနာက္ခဏိကကမ္မဟု ခေါ်၏။

စေတနာ စေတသိက်သည် မိမိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကြသော စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ တကွဖြစ်ဖက် တရားများအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော စေတနာကို သဟဇာတကမ္မဟု ခေါ်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) နာနာက္ခဏိက ကမ္မ

ပစ္စည်း	ကုသိုလ်စေတနာ ၂၁၊ အကုသိုလ်စေတနာ ၁၂၊
ပစ္စယုပ္ပန်	ဝိပါက် စိတ် ၃၆၊ စေတသိက် ၃၈၊ ကမ္မဇရုပ်၊

(၂) သဟဇာတ ကမ္မ

ပစ္စည်း	စေတနာ
ပစ္စယုပ္ပန်	စိတ် ၈၉၊ စေတနာမှတစ်ပါး စေတသိက် ၅၁၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်

ကျေးဇူးပြုပုံ

ကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာ၊ အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာ (ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ)သည် အကျိုးဝိပါတ်စိတ် စေတသိက်များ၊ ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်စေရန် ကျေးဇူးပြု၏။ ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံသည် မိမိဖြစ်ခိုက်ခဏ၌ အကျိုးတရားများကို မဖြစ်ပေါ်စေ။ မိမိချုပ်ငြိမ်းပြီးနောက် မိမိအခြားမဲ့ခဏ၌ ဖြစ်စေ၊ အချိန်ကြာမြင့်ပြီးမှ ဖြစ်စေ အကျိုးတရားများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ထို့ပြင် စေတနာစေတသိက်သည် မိမိနှင့်အတူတကွ မိမိ၏ ဗျာပါရမျိုး ဖြစ်ပေါ်စေလျက် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့လျှင် အကျိုးဝိပါက် စိတ်၊ စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ကံတရား၏လည်းကောင်း၊ အတူတကွ ဖြစ်သော စိတ်၊ စေတသိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်များအား စေတနာဗျာပါရမျိုး ဖြစ်စေရန် ကျေးဇူးပြုတတ်သော စေတနာစေတသိက်၏လည်းကောင်း စွမ်းဆောင်မှု၊ သတ္တိကိုပင် ကမ္မပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူသည်။

၁၄၊ ဝိပါကပစ္စည်း

အားထုတ်မှုကင်း ငြိမ်သက်ခြင်းမျိုး ဖြစ်စေရန် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ဝိပါကပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	ဝိပါက်စိတ် ၃၆၊ စေတသိက် ၃၈၊
ပစ္စယုပ္ပန်	ဝိပါက်စိတ် ၃၆၊ စေတသိက် ၃၈၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်

ကျေးဇူးပြုပုံ

ဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက်တို့သည် ကံတရား၏ အကျိုးပုံရိပ်များသာဖြစ်၍ အာထုတ်မှကင်းသော ငြိမ်သက်ခြင်းဖြင့် ငြိမ်သက်ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် မိမိတို့အချင်းချင်းနှင့် စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်များအား အားထုတ်မှကင်း ငြိမ်သက်ခြင်းရှိစေရန် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ဤသို့လျှင် အားထုတ်မှကင်း ငြိမ်သက်ခြင်း ဖြစ်စေရန် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက်တို့၏ စွမ်းဆောင်မှု သတ္တိကိုပင် ဝိပါကပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၅၊ အာဟာရပစ္စည်း

သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးတရားများကို လွန်စွာစွမ်းဆောင်နိုင်သော အကြောင်းတရားသည် အာဟာရပစ္စည်း မည်၏။

အာဟာရပစ္စည်း ၂-မျိုး

အာဟာရပစ္စည်းသည်

- (၁) ရုပ်အာဟာရ
- (၂) နာမ်အာဟာရ ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော အကြောင်းတရား ၄-ပါး ကြောင့်ဖြစ်သော ဩဇာသည် ရုပ်အာဟာရ မည်၏။ ၎င်း ဩဇာရုပ်သည် အစာအာဟာရများ၌ တည်ရှိ၏။ ဩဇာ၏တည်ရာ အစာအာဟာရကို အတုံးအခဲ အလုပ်အလေ့ပြု၍ စားမျိုးအပ်သောကြောင့် ကဗဠိကာရ အာဟာရ ဟု ခေါ်၏။

နာမ်အာဟာရသည် ဖဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဉ်ဟူ၍ ၃-မျိုး ရှိ၏။
ရုပ်အာဟာရ ၁-ပါး၊ နာမ်အာဟာရ ၃-ပါးရှိသဖြင့် အာဟာရ ၄-ပါး
ရှိသည်ဟု မှတ်ရာ၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) ရုပ်အာဟာရပစ္စည်း

ပစ္စည်း	ဩဇာ
ပစ္စယုပ္ပန်	အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်များ၊ တနည်း အကြောင်း၄-ပါးကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များ။

(၂) နာမ်အာဟာရပစ္စည်း

ပစ္စည်း	ဖဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဉ်၊
ပစ္စယုပ္ပန်	စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

ကဗဠိကာရ အာဟာရခေါ် ဩဇာရုပ်သည် သက်ရှိသတ္တဝါ
များ၏ ကိုယ်ကာယ ရှည်ကြာစွာ တည်ရှိဖွဲ့ထွားအောင် စွမ်းဆောင်
လျက် ကျေးဇူးပြု၏။

ဖဿ အာဟာရသည် ခံစားမှုဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်အောင်
စွမ်းဆောင်လျက် ကျေးဇူးပြု၏။

စေတနာသည် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် စွမ်းဆောင်လျက်
ကျေးဇူးပြု၏။

ဝိညာဉ်သည် နာမ်ရပ် တိုးတက်ဖြစ်ပွားစေရန် စွမ်းဆောင်လျက် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့လျင် ရုပ်ခန္ဓာ၏ တည်တံ့ဖွံ့ထွားမှုကို စွမ်းဆောင်သော ဩဇာ၏သတ္တိ၊ ဝေဒနာကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ဖဿ၏သတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ၏သတ္တိ၊ နာမ်ရပ်များ တိုးတက် ဖြစ်ပွားစေရန် စွမ်းဆောင်တတ်သော ဝိညာဉ်၏သတ္တိကိုပင် အာဟာရပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၆။ ဣန္ဒြိယပစ္စည်း

မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးတရချုပ်ကိုင်အုပ်စိုးလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း မည်၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း ၃-မျိုး

ဣန္ဒြိယပစ္စည်းသည်

(၁) သဟဇာတ ဣန္ဒြိယ

(၂) ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ

(၃) ရူပဇီဝိတ ဣန္ဒြိယ ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် အတူတကွဖြစ်လျက် ကြီးစိုးကာ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် သဟဇာတ ဣန္ဒြိယ မည်၏။

ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ကာ ကြီးစိုးလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ မည်၏။

ကမ္မဇရပ်များကို ကြီးစိုးလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ရူပဇီဝိတ ဣန္ဒြိယ မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) သဟဇာတ ဣန္ဒြိယ

ပစ္စည်း	ဇီဝိတ၊ စိတ်၊ ဝေဒနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ပညာဟူသော နာမ်ဣန္ဒြေ တရားကိုယ် ၈-ပါး၊
ပစ္စယုပ္ပန်	စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊

(၂) ပုရေဇာတ ဣန္ဒြိယ

ပစ္စည်း	စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ ဝတ္ထုရုပ် ၅-ပါး၊
ပစ္စယုပ္ပန်	ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ခု၊

(၃) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ

ပစ္စည်း	ရုပ်ဇီဝိတ
ပစ္စယုပ္ပန်	ရုပ်ဇီဝိတမှ တပါးသော ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ် ၉-ခု

ကျေးဇူးပြုပုံ

နာမ်ဇီဝိတ၊ စိတ်၊ ဝေဒနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊
ပညာ ဟူသော နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဣန္ဒြေတရားများသည် ဆိုင်ရာကိစ္စ
အသီးသီး၌ အတူတကွဖြစ်သော နာမ်ရုပ်တရားများအား ကြီးစိုးလျက်

ကျေးဇူးပြု၏။

စက္ခုန္တေ (ခေါ်) မျက်စိအကြည်ရုပ်သည် မြင်သိစိတ်၊ စေတသိက်တရားများအား မြင်မှုကိစ္စ၌ ကြီးစိုးလျက် ကျေးဇူးပြု၏။ ထင်ရှားစေအံ့၊ မျက်စိအကြည်ရုပ် အားကောင်းလျှင် မြင်သိစိတ် အားကောင်း၏။ အားနည်းလျှင် အားနည်း၏။ ဤသည် မြင်မှုကိစ္စ၌ မျက်စိအကြည်ရုပ် (စက္ခုန္တေ)က မြင်သိစိတ် စေတသိက်တို့ကို စိုးပိုင်ချုပ်ကိုင်ထားပုံ ဖြစ်၏။

ထို့အတူ သောတိန္တေ (နားအကြည်ရုပ်)သည် ကြားမှုကိစ္စ၌ ကြားသိစိတ်၊ စေတသိက်များကို ကြီးစိုးထား၏။ ဃာနိန္တေ (နှာခေါင်းအကြည်ရုပ်)သည် နှမ်းရှုမှုကိစ္စ၌ နှံသိစိတ်၊ စေတသိက်များကို ကြီးစိုး၏။ ဇီဝိန္တေ(လျှာ အကြည်ရုပ်)သည် လျက်မှုကိစ္စ၌ လျက်သိစိတ် စေတသိက်များကို ကြီးစိုး၏။ ကာယိန္တေ (ကိုယ်အကြည်ရုပ်)သည် ထိတွေ့မှုကိစ္စ၌ ထိသိစိတ် စေတသိက်များကို ကြီးစိုး၏။

ရုပ်ဇီဝိတိန္တေသည် စောင့်ထန်းမှုကိစ္စ ကမ္မဇရုပ် (ကဋတ္တာရုပ်)များကို ကြီးစိုး၏။

ဤသို့လျှင် မိမိဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးတရချုပ်ကိုင် အုပ်စိုးလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားများ၏ စွမ်းဆောင်မှု သတ္တိကို ပင် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း၏သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၇၊ ဈာနပစ္စည်း

အာရုံကို စူးစိုက်ရှုလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ဈာနပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ ဝေဒနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	ဒွိပဉ္စဝိညာဏ်မှတစ်ပါး စိတ် ၇၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ ဝေဒနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးတို့သည် အတူတကွဖြစ်ကြသော စိတ် စေတသိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်များအား အာရုံကို စူးစိုက်ရှုစေလျက် ကျေးဇူးပြု၏။

မှတ်ချက်။ သမထကျင့်စဉ်ဖြင့် ရရှိလာသော ဈာန်တရားကိုသာ ဈာနပစ္စယောဟု ဟောသည်မဟုတ်၊ အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိတက် စသည်ကိုပါ ဈာနပစ္စယောဟု ဟောတော်မူသည်ဟု မှတ်။

ဤသို့ အာရုံကို စူးစိုက်ရှုစေလျက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရား၏ စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင် ဈာနပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၁၈။ မဂ္ဂပစ္စည်း

ထုတ်ဆောင်တတ်သော လမ်းကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် မဂ္ဂပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	ပညာ၊ ဝိတက်၊ ဝိရတီ ၃-ခု၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဟုဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၉-ပါး။
ပစ္စယုပ္ပန်	သဟိတ်စိတ် ၇၁၊ စေတသိက် ၅၂၊ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၉-ပါးသည် အတူတကွဖြစ်သော စိတ်၊
စေတသိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်များကို ထုတ်ဆောင်
တတ်သော လမ်းကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့ အကျိုးတရားများကိုပါ ထုတ်ဆောင်တတ်သော
လမ်းကြောင်းအဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၉-ပါး
၏ စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင် မဂ္ဂပစ္စည်း၏သတ္တိထူးဟု ဟောတော်
မူ၏။

၁၉။ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း

ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော
အကြောင်းတရားသည် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

ပစ္စည်း	စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊
ပစ္စယုပ္ပန်	စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊

ကျေးဇူးပြုပုံ

မှီရာဝတ္ထု တူခြင်း၊ အာရုံပြုရာ တူခြင်း၊ ဖြစ်မှုခဏ တူခြင်း၊ ချုပ်မှုခဏ တူခြင်း ဟူ၍ ပေါင်းစပ်ယှဉ်တွဲမှု လက္ခဏာ ၄-ရပ်နှင့် အညီဖြစ်သော စိတ် စေတသိက်များသည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ယှဉ်တွဲပေါင်းခြင်း အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြ၏။

ဤသို့ ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်သောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော စိတ် စေတသိက်တို့၏ စွမ်းဆောင်မှု သတ္တိကိုပင် သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူသည်။

၂၀၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း

အတူတကွတည်ရှိကြသော်လည်း ပေါင်းစပ်ရောနှောခြင်း မရှိပဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း မည်၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ၃-မျိုး

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည်

(၁) သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ

(၂) ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ

(၃) ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် အတူတကွဖြစ်လျက် ပေါင်းစပ်ရောနှောခြင်းမရှိပဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ မည်၏။

ရှေးဦးဖြစ်နှင့်၍ ပေါင်းစပ်ရောနှောခြင်းမရှိပဲ ကျေးဇူး ပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ မည်၏။

နောက်မှဖြစ်ပြီး ရောနှောပေါင်းစပ်ခြင်းမရှိပဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ပစ္စာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်

(၁) သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ

ပစ္စည်း	ရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ် ၇၅၊ စေတသိက် ၅၂၊ နှင့် ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထု၊
ပစ္စယုပ္ပန်	စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်နှင့် ဟဒယဝတ္ထု၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၊

(၂) ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ

ပုရေဇာတပစ္စည်းနှင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် တူ၏။

(၃) ပစ္စာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ

ပစ္စာဇာတပစ္စည်းနှင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် တူ၏။

ကျေးဇူးပြုပုံ

ရုပ်တရားများနှင့် နာမ်တရားများ၊ နာမ်တရားများနှင့် ရုပ်တရားများတို့သည် အတူတကွတည်ရှိကြသော်လည်း ပေါင်းစပ် ရောနှောခြင်းမရှိပဲ ကျေးဇူးပြုကြ၏။ ဤသို့ ပေါင်းစပ်ရောနှောခြင်း မရှိပဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရား၏ စွမ်းဆောင်မှု သတ္တိကိုပင် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၂၁။ အတ္ထိပစ္စည်း

ရှိနေခိုက်မှာသာ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရား
သည် အတ္ထိပစ္စည်း မည်၏။

အတ္ထိပစ္စည်း ၅-မျိုး

အတ္ထိပစ္စည်းသည်

(၁) သဟဇာတ အတ္ထိ

(၂) ပုရေဇာတ အတ္ထိ

(၃) ပစ္ဆာဇာတ အတ္ထိ

(၄) အာဟာရ အတ္ထိ

(၅) ဣန္ဒြိယ အတ္ထိ ဟူ၍ ၅-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် အတူတကွဖြစ်ပြီး ထင်ရှားရှိခိုက်မှာသာ ကျေးဇူး
ပြုတတ်သော အကြောင်းတရားသည် သဟဇာတအတ္ထိ မည်၏။

ရှေးဦးဖြစ်နှင့်ပြီး ထင်ရှားရှိခိုက်မှာသာ ကျေးဇူးပြုတတ်
သော အကြောင်းတရားသည် ပုရေဇာတ အတ္ထိ မည်၏။

နောက်မှဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိခိုက်မှာသာ ကျေးဇူးပြုတတ်သော
အကြောင်းတရားသည် ပစ္ဆာဇာတ အတ္ထိ မည်၏။

စွမ်းဆောင်မှုလွန်ကဲ၍ ထင်ရှားရှိခိုက်မှာသာ ကျေးဇူးပြု
တတ်သော အကြောင်းတရားသည် အာဟာရ အတ္ထိ မည်၏။

ချုပ်ကိုင်အုပ်စိုးလျက် ထင်ရှားရှိခိုက်မှာသာ ကျေးဇူးပြုတတ်
သော အကြောင်းတရားသည် ဣန္ဒြိယ အတ္ထိ မည်၏။

ပစ္စည်း ပစ္စယပ္ပန်

သဟဇာတ အတ္ထိသည် သဟဇာတနှင့်တူ၏။

ပုရေဇာတ အတ္ထိသည် ပုရေဇာတနှင့်တူ၏။

ပစ္စာဇာတ အတ္ထိသည် ပစ္စာဇာတနှင့်တူ၏။
အာဟာရ အတ္ထိသည် ရုပ်အာဟာရနှင့်တူ၏။
ဣန္ဒြိယ အတ္ထိသည် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယနှင့်တူ၏။

ကျေးဇူးပြုပုံ

မိမိနှင့်ပြိုင်တူဖြစ်သည် ဖြစ်စေ၊ ကြိုတင်ဖြစ်နှင့်သည် ဖြစ်စေ၊
နောက်မှဖြစ်သည် ဖြစ်စေ မိမိဖြစ်လာပြီး ထင်ရှားရှိခိုက်မှသာ ဖြစ်ပြီး၍
ထင်ရှားရှိဆဲ အကျိုးတရားများကို ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့ ထင်ရှားရှိ
ခိုက်မှသာ ကျေးဇူးပြုတတ်သောအကြောင်းတရား၏ စွမ်းဆောင်မှု
သတ္တိကိုပင် အတ္ထိပစ္စည်း၏သတ္တိထူးဟု ဟောတော်မူ၏။

၂၂။ နတ္ထိ ပစ္စည်း

မိမိ မရှိသည့်နောက်မှသာ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်း
တရားသည် နတ္ထိပစ္စည်း မည်၏။

နတ္ထိ ပစ္စည်းသည် အနန္တရပစ္စည်းနှင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် တူ၏။

ကျေးဇူးပြုပုံ

မိမိ၏အခြားမဲ့၌ဖြစ်လာမည့် နာမ်တရားများအား မိမိမရှိ
တော့သည့်နောက်မှသာ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အခွင့်ပေးသောအားဖြင့်
ကျေးဇူးပြု၏။ ရှေ့ရှေ့အခြားမဲ့၌ ချုပ်ငြိမ်းပြီး၍ လုံးဝမရှိသော စိတ်
စေတသိက်တရားများသည် နောက်နောက်၌ဖြစ်လာမည့် စိတ်
စေတသိက်များအား နတ္ထိ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤသို့ မိမိမရှိသည့် နောက်မှသာ မရှိသောအားဖြင့် ကျေးဇူး

ပြုတတ်သော အကြောင်းတရား၏ စွမ်းဆောင်မှုသတ္တိကိုပင်
နတ္ထိသတ္တိ ဟု ဟောတော်မူသည်။

၂၃၊ ဝိဂတပစ္စည်း

လုံးဝချုပ်ငြိမ်း ပြတ်စဲပြီးမှ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်း
တရားသည် ဝိဂတပစ္စည်း မည်၏။

ဝိဂတပစ္စည်းသည် နတ္ထိပစ္စည်းနှင့် လုံးဝတူ၏။

၂၄၊ အဝိဂတပစ္စည်း

ချုပ်ငြိမ်းပြတ်စဲခြင်း မဖြစ်သေးမီ ကျေးဇူးပြုတတ်သော
အကြောင်းတရားသည် အဝိဂတပစ္စည်း မည်၏။

အဝိဂတပစ္စည်းသည် အတ္ထိပစ္စည်းနှင့် လုံးဝတူ၏။

နိဂုံး

ကြောင်းကျိုး နှစ်တန်၊
စစ်အမှန်ကို၊
ဧကန်ရှုမြင်၊
ဉာဏ်သက်ဝင်မှ၊
ကင်းစင် သံသယ၊
လမ်းမှန်ရလျက်၊
ဘဝသံသရာ၊
ကျင်လည်ရာမှ၊
မြန်စွာထွက်မြောက်၊
နိဗ္ဗာန်ရောက်မည်၊
ထွန်းတောက်ဉာဏ်မြင်၊
လင်းစေသော်။

ရန်ကုန်တိုင်း၊ မရမ်းကုန်းမြို့နယ်၊ ဓမ္မပါလကုန်းမြေ၊
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာပြုတက္ကသိုလ်
(ITBMU) ၌ နေထိုင်စဉ် ရေးသားအပ်သော ပဋ္ဌာန်း ၂၄-ပစ္စည်း
ကျေးဇူးပြုပုံ သိသာရုံအကျဉ်းမျှ ရှင်းပြထားသည့် “ပဋ္ဌာန်းမြတ်
ဒေသနာ” မည်သော ဤစာတမ်းသည် ၁၃၆၅-ခုနှစ်၊ တရုတ်လွန်း ၃-
ရက် (၂၃/၃/၂၀၀၄) နေ့၌ ပြီးသည်။

အရှင် နန္ဒမာလာဘိဝံသ

မဟာသုဗောဓာရုံကျောင်းတိုက်များ၏
ပဓာန နာယကဆရာတော်၊ စစ်ကိုင်းတောင်၊
သီတဂူကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်မြို့၊
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဘိဓမ္မာမဟာသိပ္ပံ၊
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာပြုတက္ကသိုလ်တို့၏
ပါမောက္ခချုပ်ဆရာတော်

အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ

ဒေါက်တာအရှင်နန္ဒမာလာဘိဝံသ ၏

(၇၅) နှစ်ပြည့်မွေးနေ့အထိမ်းအမှတ်အဖြစ်

ကွယ်လွန်သူမိဘများအားရည်စူး၍

ဦးနေအောင် + ဒေါက်တာမိမိငယ်

RIG (IT Training & Services)

မိသားစုမှ လှူဒါန်းပါသည်။